

Sức mạnh của Gấu Nga: Nước Nga trong bối cảnh sau Chiến tranh Lạnh

LORA JONES (2016), **The Strength of the Bear: Russia in a Post-Cold War Context**, <https://intpolicydigest.org/2016/11/15/strength-bear-russia-post-cold-war-context/>, 15 NOV.

Minh Huyền dịch

Trên đỉnh điểm của cuộc chiến tranh mà trong đó hàng triệu người bị thiệt mạng, đường biên giới chuyển dịch và chiến tranh hiện đại đã được cách mạng hóa, Winston Churchill đã quan sát nước Nga: “Đó là câu đố được gói gọn trong một bí ẩn bên trong một bí ẩn khác, nhưng có lẽ ẩn chứa điều quan trọng. Điều quan trọng đó là lợi ích quốc gia của Nga”. Trong nhiều thập kỷ qua, nước Nga có các sử gia, chính trị gia thu hút và công chúng cũng như vậy. Lạnh lùng và bất khả xâm phạm, sáu triệu dặm vuông của Nga sẽ nhấn chìm Trung Quốc, Vương quốc Anh và Hoa Kỳ.

Chỉ một năm trước đây, các nhà lãnh đạo trên thế giới đã có cuộc gặp gỡ tại Antalya của Thổ Nhĩ Kỳ. Tại đây, Tổng thống Mỹ B. Obama, Tổng thống Thổ Nhĩ Kỳ R. T. Erdogan và Thủ tướng Anh D. Cameron đã thúc giục Tổng thống Nga Putin cân nhắc lại cam kết của Nga đối với Tổng thống Syria Bashar al-Assad cũng như việc đưa ra các mục tiêu đối với “lực lượng ôn hòa” Syria. Sự cách biệt giữa những nhà lãnh đạo này và ông Putin đã đến điểm tới hạn.

Các nhà phân tích phương Tây không còn hoài nghi gì về sự cách biệt, họ nhấn mạnh rằng sự căng thẳng đang gia tăng này đánh dấu cho sự trở lại mối quan hệ chính trị kiểu Chiến tranh Lạnh. Tuy nhiên, nước Nga của ông Putin không giống như nước Nga của Liên Xô nhiều năm trước. Nga phải đối mặt với những thách thức nghiêm trọng trong nước: Dân số già hóa, tuổi thọ trung bình là 65 đối với nam giới và nền kinh tế đang bị thu hẹp. Gầm gừ nhưng uy nghi, Gấu Nga tấn công ra nước ngoài một cách hiếu chiến để gửi tín hiệu cho kẻ thù của nó nhằm che giấu khả năng dễ bị tổn thương của mình.

Thổ Nhĩ Kỳ: Antalya, vùng đất nép mình trên dải bờ biển thuộc Vùng duyên hải Thổ Nhĩ Kỳ, giữ vai trò chủ nhà Hội nghị G20 hồi tháng 11/2015. Trong lúc đó, chiến tranh Syria và khủng hoảng về người tị nạn bùng lên ở Đông và Tây. Với cả hai quốc gia Nga và Thổ Nhĩ Kỳ đều đang hỗ trợ cho các bên đối lập trong cuộc xung đột Syria thì mối quan hệ giữa Erdogan và Putin đã chạm tới mức thấp chưa từng có. Chỉ hai tuần sau khi Hội

ng nghị thượng đỉnh vô cùng quan trọng kết thúc, máy bay của Thổ Nhĩ Kỳ đã bắn rơi một máy bay ném bom Su-24 của Nga ở gần biên giới Syria, theo báo cáo là do vi phạm không phận của Thổ Nhĩ Kỳ. Tuy nhiên, Moscow khẳng định rằng máy bay phản lực của họ đã không vi phạm biên giới.

Đến nay Nga và Thổ Nhĩ Kỳ vẫn còn chia rẽ về cuộc xung đột Syria. Moscow đang ủng hộ chế độ của Tổng thống Bashar al-Assad, trong khi Ankara vẫn mong muốn lật đổ ông này. Tuy nhiên, gần đây Nga và Thổ Nhĩ Kỳ đã ký một thỏa thuận xây đường ống dẫn khí đốt TurkStream để bơm 31,5 tỷ mét khối khí đốt của Nga sang châu Âu mỗi năm. Thỏa thuận này sẽ cho phép Nga hoàn toàn rời đi Ukraina. Ngay cả trong khi đang tranh chấp với Ukraina, Nga vẫn sẽ có một tuyến đường chính đến các thị trường lớn ở Tây Âu.

Sinan Ulgen, một học giả thỉnh giảng tại Carnegie Europe, nói với Time rằng các mối ràng buộc đang được làm nóng lên “không nên được coi là sự tái điều chỉnh chiến lược từ phía Thổ Nhĩ Kỳ”.

“Đó là nỗ lực nhiều hơn để loại bỏ tình trạng gay gắt trong quan hệ đôi bên sau sự cố máy bay”, S. Ulgen nói. “Bây giờ, mỗi quan hệ đã đứng trên lập trường vững chắc hơn, nhưng một lần nữa, cả lịch sử lẫn thực tế của mối quan hệ giữa Thổ Nhĩ Kỳ và Nga đã chứng minh đầy đủ rằng có thể không có sự tái điều chỉnh chiến lược thực tế ở Ankara và Moscow”.

Trong khi đường ống dẫn khí đốt sẽ duy trì những mối lợi kinh tế khổng lồ cho Moscow, thì nó lại là một dự án đắt đỏ

cho Ankara. Sau nỗ lực đảo chính bất thành trong nước, thái độ mềm hóa của Thổ Nhĩ Kỳ đối với Nga có thể chứng minh rằng, đồng minh mạnh ở Moscow được xem là yếu tố quan trọng trong việc đảm bảo an ninh quốc gia của Thổ Nhĩ Kỳ, mặc dù có phân chia lợi ích ở nước ngoài.

Syria: Sự nổi lên của Nhà nước Hồi giáo và những liên minh của nó đã trở thành một thách thức rõ ràng trong chính sách đối ngoại cho ông Putin. Năm 2015, tại Hội nghị thượng đỉnh G20, cả ông Putin và ông Obama đều đồng ý về sự cần thiết của quá trình chuyển đổi chính trị do Syria nắm giữ, một tháng sau khi liên minh IS đã tuyên bố nhận trách nhiệm về hành động nổ tung một máy bay Nga trên bầu trời Ai Cập, làm thiệt mạng 224 hành khách. Tiến triển từ cuộc chiến bảo vệ ảnh hưởng của Nga ở Trung Đông (cũng như căn cứ hải quân Nga ở ngoài khơi bờ biển Syria), Nga tăng cường tham gia vào cuộc xung đột Syria là tín hiệu cảnh báo cho những bên đã gây tổn hại an ninh của công dân Nga.

Hiện nay, sức mạnh quân sự giả định của Nga đang được chứng minh hàng ngày trên chiến trường: Có đến 5.000 binh sĩ Nga hiện đang đóng quân ở Syria. Ông Putin cũng đã biệt phái hàng không mẫu hạm duy nhất của Nga, Tàu sân bay Đô đốc Kuznetsov, đến vùng biển Syria. Kuznetsov đang mang theo khoảng 14 máy bay chiến đấu và 24 máy bay trực thăng. Nếu những chiếc máy bay được sử dụng để ném bom các mục tiêu trên mặt đất, thì đây là lần đầu tiên Nga sẽ sử dụng hàng không mẫu hạm duy nhất của mình trong chiến đấu.

Khi tàu chỉ huy hùng dũng đi qua eo biển Bosphorus thẳng trước, thông điệp đã rất rõ ràng: tài sản chiến lược của Nga không còn bị nghi ngờ nữa. Tuy nhiên, một số chuyên gia đã tuyên bố rằng, nếu Kuznetsov đã được thử nghiệm, nó sẽ không còn được nổi tiếng. Các vấn đề dai dẳng với cánh quạt và rắc rối của động cơ đẩy khói đặt ra sự nghi ngờ về năng lực của bộ phóng.

Hoa Kỳ: Cuộc chạy đua vào Nhà Trắng đã thống trị các phương tiện truyền thông phương Tây suốt năm qua. Quan hệ giữa Tổng thống B. Obama và Tổng thống Putin lạnh nhạt do tranh chấp về Ukraina, chiến tranh không gian mạng và kiểm soát vũ khí hạt nhân. Tuy nhiên, Tổng thống mới đắc cử của Mỹ, ông Donald Trump, dường như đã lùi kéo được người Nga. Trong một cuộc thăm dò do *YouGov* thực hiện, quốc gia trong G20 duy nhất đã xướng lên rằng Trump là lựa chọn ưa thích đối với chức vụ Tổng thống Hoa Kỳ, đó chính là Nga.

Trên con đường của chiến dịch tranh cử, ông D. Trump khen ngợi Putin là “một nhà lãnh đạo mạnh mẽ”, khiến những nhà ngoại giao ở Washington và châu Âu phải kinh ngạc. Lời nói hùng biện trong chiến dịch theo cách thân thiện với Moscow của ông D. Trump đã có hiệu quả tốt. Kết thúc cuộc tổng tuyển cử, ông Putin là một trong những nhà lãnh đạo đầu tiên trên thế giới có điện chúc mừng ông D. Trump, dự báo một “thời đại vàng son” trong mối quan hệ Hoa Kỳ-Nga. Ông D. Trump đã gợi ý rằng, ông có thể công nhận sự sáp nhập của Crimea năm 2014, nước Nga của ông Putin cũng có thể được hưởng lợi rất nhiều từ thay đổi này. Khả năng chính

quyền mới của ông D. Trump sẽ thực hiện việc bãi bỏ những phê chuẩn của Hoa Kỳ liên quan đến Ukraina, tiến hành một số cách thức nhằm giảm bớt các khó khăn kinh tế hiện Moscow đang phải đối mặt.

“Ông Putin có năng lực đưa ra nhiều lợi ích theo nhiều cách khác nhau. Đôi khi, ngoại giao chiến thuật có thể hỗ trợ phần nào”, Fiona Hill, một thành viên cao cấp tại Viện Brookings, nói trong một cuộc phỏng vấn với *Al-Arabiya*. “Chúng tôi đang trong giai đoạn đình chiến tạm thời”.

Và điều gì sẽ xảy ra nếu không duy trì đình chiến? Cả hai người đàn ông có thể xem là ý chí thép, nhưng cả hai đều có sức hấp dẫn riêng hết sức rõ ràng đối với những người ủng hộ mình. Ông D. Trump là một người ngoài cuộc: ứng cử viên đắc cử đi ngược với truyền thống và không thể đoán trước. Putin: một tổng thống đại diện cho tinh hoa của chính thể đầu sỏ. Cho dù các phương tiện truyền thông do Nhà nước kiểm soát ở Nga hoan nghênh cuộc bầu cử của ông D. Trump, thì liệu quan hệ giữa Nga và Mỹ có thể được phục hồi hay không vẫn còn cần phải xem xét. Cả hai chính trị gia đều dựa trên số lượng công chúng đã bị sức mạnh và quyền lực của họ thuyết phục. Cái tôi của mỗi người liệu có sẵn sàng uốn cong theo ý muốn của một đối thủ lâu đời?

Trên tất cả, trò chơi sức mạnh ít thân thiện của ông Putin cho thấy, ông không chỉ thiếu tôn trọng các quy tắc, mà còn sẵn sàng phá bỏ những lối chơi xưa cũ. Từ các giao dịch kinh tế với Thổ Nhĩ Kỳ giữa lúc đang tranh chấp, đến những chương trình diễn tập quân sự lớn mang tính trình diễn ở ngoài khơi Syria và

chiến tranh không gian mạng mang tính cách mạng với Hoa Kỳ cho thấy, ông Putin đang chấp nhận rủi ro bất chấp hậu quả. Hôm nay, hành động có tính cực đoan vẫn đang được thực hiện ở nước ngoài để nhằm bảo đảm lợi ích quốc gia của Nga.

Trong bối cảnh hậu Chiến tranh Lạnh này, sự đặt cược cho Moscow cao hơn nhiều. Công chúng Nga phải đối mặt với những khó khăn lớn hơn. Đó là về một sĩ quan trẻ của KGB đã được chứng kiến

nước Nga Xô viết sụp đổ giống như Đông Đức và trở thành nhà lãnh đạo nước Nga. Anh ta từ chối chứng kiến quốc gia bị làm nhục một lần nữa trong trật tự thế giới đang thay đổi. Nền chính trị dưới thời ông Putin xoay quanh sự bất ngờ, nắm quyền kiểm soát và từ chối hợp tác ở nước ngoài. Khi các nước phương Tây ngày càng thu mình trong bối cảnh phải đối mặt với sự thay đổi, họ có đủ khả năng nhắm mắt làm ngơ trước con gấu hiệu chiến không? □

(Tiếp theo trang 61)

PGS.TS. DOÃN HỒNG NHUNG (2015), **Quyền con người trong lĩnh vực tài nguyên - môi trường với vấn đề phát triển bền vững ở Việt Nam** (Sách chuyên khảo), Nxb. Tư pháp, Hà Nội, 558 tr.

Quyền con người trong lĩnh vực tài nguyên - môi trường là vấn đề có tính lịch sử và đang dần được phát triển cả về nhận thức và nội dung quyền dựa trên các cơ sở pháp lý quốc tế và thực tiễn xây dựng cơ chế bảo đảm ở các quốc gia khác, tuân theo nguyên tắc bảo đảm quyền con người và các nhóm nội dung quyền con người. Nội dung sách đi sâu nghiên cứu những vấn đề pháp lý về các thành tố cơ bản trong môi trường sống của con người, đồng thời làm rõ những giá trị, đặc thù tư tưởng quyền con người ở Việt Nam trong mối tương quan với các tiêu chuẩn quốc tế về “tăng trưởng xanh và phát triển bền vững ở Việt Nam”. Thông qua đó, góp phần bổ sung, làm rõ những vấn đề lý luận và lịch sử về quyền con người gắn với bảo

vệ các thành tố của môi trường sống và phát triển đất nước.

Cuốn sách cụ thể hóa Hiến pháp và pháp luật Việt Nam qua các giai đoạn xây dựng, bảo vệ, phát triển đất nước, đồng thời đưa ra những kiến nghị, giải pháp nâng cao nhận thức về quyền con người trong lĩnh vực tài nguyên - môi trường hướng tới phát triển bền vững ở Việt Nam.

Sách gồm 3 phần.

Phần 1: Những vấn đề lý luận cơ bản về quyền con người trong lĩnh vực tài nguyên - môi trường với vấn đề phát triển bền vững ở Việt Nam.

Phần 2: Tình hình tài nguyên - môi trường và thực trạng quyền con người trong lĩnh vực tài nguyên - môi trường ở Việt Nam.

Phần 3: Quan điểm và giải pháp bảo đảm quyền con người trong lĩnh vực tài nguyên - môi trường hướng tới phát triển bền vững ở Việt Nam.

TV.